

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2023/874

Vår ref
23/861-

Dato
3 . mars 2023

**Dokument 8: 136 S (2022-2023) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Mimir Kristjánsson
og Tobias Drevland Lund**

Jeg viser til brev av 21. februar fra Arbeids- og sosialkomiteen, vedlagt representantforslag (Dokument 8: 136 S (2022-2023)) fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Mimir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund:

1. *Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan velferdsytelsene påvirkes av at mottakerne har arbeidsinntekt, og komme med forslag til lovendringer som forenkler inntektsrapportering for stønadsmottakere og som sikret at brukerne får beholde mer av sin lønn og stønad. Gjennomgangen skal ikke begrenses til, men skal minimum vurdere følgende temaer:*
  - a. *Økning i fribeløpet for uføre*
  - b. *Endring av reglene om at mottakere mister uføretrygden dersom inntekten overstiger 80 prosent av inntekten før sykdom*
  - c. *Heving av inntektsgrensen for å motta barnetillegg i sosiale ytelser*
  - d. *Endring av regelverket for samordning av dagpenger og andre sosiale ytelser slik at for eksempel uføre får like mye dagpenger som friske personer i samme situasjon*
  - e. *Unntak for godtgjørelser for folkevalgt i inntektsavkorting av ytelser, og vurdering av om andre kilder til inntekt også bør utelates*
2. *Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag til nødvendige lovendringer som midlertidig hever fribeløpet for uføre til 1 G ut 2023.*

Uføretrygd som inntektserstatning – nærmere om kombinasjon av uføretrygd og arbeid, fribeløp og inntektsgrenser

Jeg deler representantenes syn på at velferdssystemet skal preges av tillit til at befolkningen ønsker å bidra så godt man kan, og at ordningene skal legge til rette for det. Vi har imidlertid noe ulik oppfatning av hvordan man best kan få til dette. Jeg mener det er viktig at det skal lønne seg å jobbe, både for de som ikke mottar trygd og for de som mottar trygd. Regelverket legger etter min mening godt til rette for at eksempelvis uføre som klarer å øke sin inntekt gjennom arbeid, kan gjøre det. Jeg ser derfor ikke behov for en større gjennomgang av uføreordningen eller øvrige inntektssikringsordninger nå. I tillegg viser jeg til Stortingets behandling av Dokument 8:76 S (2022–2023) jf. Innst. 195 S (2022–2023) som berører tilgrensende problemstillinger og hvor jeg vil følge opp de vedtak Stortinget fatter.

Jeg vil nedenfor gi min vurdering av de ulike konkrete forslagene, som knytter seg til uføreordningen.

Fribeløpet for uføre

Dagens uføretrygdordning ble som kjent innført i 2015 etter forslag fra Uførepensjonsutvalget (NOU 2007: 4). Omleggingen var en nødvendig tilpassing til pensjonsreformen, men også et ledd i å styrke folketrygdens ytelser til uføre og å gjøre ordningen fleksibel og «sømløs» for å kombinere uføretrygd og arbeid. Grensen for hvor mye man kunne jobbe uten reduksjon av ytelsen ble senket fra inntil 1 G (grunnbeløp) i den gamle uførepensjonsordningen, til 0,4 G (som p.t. utgjør 44 591 kroner). Denne endringen må ses i sammenheng med at det ikke lenger gjøres en revurdering av uføregraden. Kravet om at man måtte vente i ett år etter at ytelsen ble innvilget før man kunne utnytte friinntekten, ble også fjernet. Se nærmere om dette nedenfor.

Hensynet til god inntektssikring og at det skal lønne seg for uføre å jobbe, må balanseres mot hensynet til arbeidslinja. En person som blir 60 prosent ufør og fortsetter i 40 prosent stilling vil med en årslønn i full stilling på 500 000 kroner få utbetalt 198 000 kroner i uføretrygd og 200 000 kroner i lønn. Dette gir en samlet inntekt (trygd og lønn) på om lag 80 prosent av tidligere inntekt. I tillegg kan man tjene 0,4 G uten at uføretrygden reduseres, noe som tilsvarer nesten 443 000 kroner samlet i lønn og trygd (om lag 89 prosent av tidligere inntekt). Hvis fribeløpet heves til 1 G, vil vedkommende fortsatt kunne få utbetalt den samme ytelsen, pluss inntekt i 62 prosent stilling (311 500 kroner), og få en samlet inntekt (trygd og lønn) på 509 500 kroner, dvs. over 100 prosent av tidligere inntekt. Jeg er enig med representantene i at det skal lønne seg å jobbe når man går på trygd, men jeg mener ikke at det skal lønne seg mer å kombinere jobb og trygd enn å bli stående i eller jobbe i en fulltidsstilling. Det skal også være mer lønnsomt for de som ikke kan stå i full stilling å søke om gradert uføretrygd enn full uføretrygd. Regjeringens hovedfokus er å hindre at personer støtes ut av arbeidslivet, og uføreordningen må støtte opp om dette.

Ved innføringen av den nye uføretrygden uttalte departementet i Prop. 130 L (2010–2011) punkt 8.6 at reduksjon mot arbeidsinntekt prinsipielt bør skje fra første krone, fordi uføreordningen bare bør erstatte inntekt som faktisk har falt bort. Av administrative grunner mente man at det imidlertid vil være behov for å se bort fra arbeidsinntekt under en viss beløpsgrense. Det ble videre vist til at all inntekt ble medregnet hvis man overskred friinntekten i den dagjeldende uførepensjonsordningen. Friinntekten skapte en terskeeffekt, fordi samlet inntekt ble redusert når arbeidsinntekten overskred friinntekten. Denne terskeeffekten kunne føre til at uføre lot være å prøve seg i arbeid igjen. Det ble derfor innført en beløpsgrense på 0,4 G per kalenderår i uføreordningen. Inntekt under denne beløpsgrensen tas ikke med ved reduksjon av uføretrygden. Samtidig ble den tidligere ventetiden på ett år fjernet, slik at man kunne få forsøke seg i arbeid igjen så tidlig som mulig.

En eventuell heving av fribeløpet kan derfor ikke sees isolert, men må vurderes sammen med andre elementer i ordningen. Dersom fribeløpet skal økes, er det nødvendig å samtidig se på blant annet revurdering av uføregraden, og om det bør innføres bestemmelser som regulerer hvor raskt etter innvilgelse av uføretrygden man kan ha en relativt stor inntektsøkning uten at det opprinnelige vedtaket skal omgjøres. Jeg vil minne om at den tidligere ordningen med friinntekt på inntil 1 G og varig reduksjon i uføregraden dersom man oversteg denne grensen, hadde uheldige terskler og innlåsingseffekter. Dersom det innføres et fribeløp av denne størrelsen, som ikke tas med ved reduksjon av uføretrygden, vil man som det framgår av eksemplet ovenfor få høye kompensasjonsgrader i ordningen.

For ordens skyld vil jeg nevne at eventuelle endringer i folketrygdens uføretrygd også vil nødvendiggjøre tilsvarende endringer i de offentlige tjenestepensjoner, som er utformet som et påslag til folketrygdens ytelser. Jeg kommenterer imidlertid ikke disse ordningene særskilt.

Ordningen med friinntekt/fribeløp har vært justert en rekke ganger, og uavhengig av utforming vil det uansett oppstå terskeeffekter. Det vil derfor alltid være flere hensyn som kan trekke i ulike retninger. Sysselsettingsutvalget hadde blant annet som mandat å foreslå tiltak som kunne bidra til at flere kommer i arbeid, at flere får utnyttet sin arbeidsevne og at færre får unødig langvarige stønadsforløp eller faller utenfor arbeidslivet på en varig stønad. Som kjent ble det i NOU 2021: 2 foreslått at fribeløpet på 0,4 G skulle erstattes med halvert avkortning over et lengre intervall, for å gjøre det mer lønnsomt å arbeide ut over dagens fribeløp. Forslaget ble fulgt opp i forslag til statsbudsjett for 2022, men ble senere frafalt gjennom budsjettforhandlingene mellom regjeringspartiene og Sosialistisk venstreparti.

Jeg mener at dagens ordning med fribeløpet på 0,4 G kombinert med at uføregraden ligger fast, slik at utbetalingen fortløpende justeres opp og ned i forhold til inntekten uten at vilkårene må prøves på nytt, gir en god balanse mellom de ulike hensynene bak ordningen. Jeg mener derfor at det heller ikke er hensiktsmessig å foreslå å øke fribeløpet til 1 G ut 2023.

Ved inntekt over inntektsgrensen (som består av forventet inntekt i eventuell reststilling tillagt fribeløpet på 0,4 G) kan den enkelte selv melde fra om endringer i forventet inntekt på nav.no

og få justert utbetalingene fortløpende. Dersom det likevel blir utbetalt for mye eller for lite (fordi det meldes inn for høy eller lav inntekt, eller meldes fra for sent), blir dette korrigert i det årlige etteroppgjøret, som bygger på de samme prinsippene som skatteoppgjøret. Det fremgår ikke av forslaget hvilke elementer i denne inntektsrapporteringen som forslagsstillerne mener bør forenkles.

80-prosentsregelen for uføre

Jeg vil understreke at uføretrygd skal komme til erstatning for inntekt som har falt bort på grunn av varig sykdom, skade eller lyte. For å få uføretrygd fra folketrygden må inntektsevnen være varig nedsatt med minst 50 prosent (eller 40 prosent hvis man har mottatt arbeidsavklaringspenger). Personer med mindre inntektstap enn dette vil ikke få rett til uføretrygd. De fleksible reglene vi har i dag sikrer likevel at personer som gradvis gjenvinner noe av inntektsevnen som ufør, kan tjene opptil 80 prosent av tidligere inntekt uten at uføretrygden faller helt bort. Hensynet til å unngå overkompensasjon tilsier å videreføre en slik grense. Det er gitt egne regler i forskrift som skal sikre at den uføre ikke må betale tilbake uføretrygd som ble mottatt før arbeidsforholdet startet. Praktiseringen av disse reglene har som kjent vært tema i behandlingen av Dokument 8:76 S (2022–2023), jf. Innst. 195 S (2022–2023) hvor arbeids- og sosialkomiteen foreslår at Stortinget skal be regjeringen komme tilbake med forslag som sikrer at uføre som kommer i arbeid, ikke skal få urimelige tilbakebetalingskrav for allerede utbetalt uføretrygd. Jeg vil følge opp denne saken videre når Stortinget har behandlet den.

Inntektsgrensen for barnetillegg for uføre mv.

Mottakere av uføretrygd som forsørger barn under 18 år kan få barnetillegg. Fullt tillegg per barn per år utgjør 0,4 G. Barnetillegget er behovsprøvd og skal etter hovedregelen reduseres med 50 prosent av inntekt som overstiger et fastsatt fribeløp, det vil si en gradvis reduksjon. Fribelet er 4,6 G dersom det innvilges barnetillegg for ett fellesbarn hvor begge foreldrene bor sammen. Fribelet økes med 0,4 G for hvert ekstra barn, og utgjør dermed 5 G dersom paret har to fellesbarn. For den av foreldrene som ikke mottar barnetillegg, skal summen av inntektene som regnes med, med unntak av pensjonsytelser og uføretrygd fra folketrygden, reduseres med grunnbeløpet. Det betyr at et par med to barn under 18 år, hvor en er uføretrygdet og en er i arbeid, kan ha en samlet inntekt på inntil 668 862 kroner og fortsatt få to fulle barnetillegg på til sammen 89 182 kroner. Ved høyere inntekt, vil barnetilleggene bli gradvis redusert og falle helt bort først ved en samlet inntekt på 847 225 kroner.

Dersom det er praksis hos den friske av foreldrene sin arbeidsgiver å gi bonuser, kan mottakeren av uføretrygd legge inn en høyere forventet inntekt ved begynnelsen av året slik at barnetillegget reduseres jevnt over hele året. Dersom barnetillegget har blitt redusert for mye, vil dette bli tilbakebetalt i etteroppgjøret. Etter min vurdering er det samlet sett ikke hensiktsmessig å gjøre noe med inntektsgrensen for barnetillegg for uføretrygdede.

Samordning dagpenger og uføretrygd mv.

Arbeidstakere som har hatt gradert uføretrygd i mer enn to år, kan motta dagpenger under arbeidsledighet på linje med andre som blir arbeidsledige. De som har mottatt uføretrygd

kortere tid enn dette, får samordnet ytelsene. Dette skyldes at den samme inntekten i slike tilfeller vil kunne inngå i grunnlaget for både dagpenger og uføretrygd. Uten samordning kunne inntektstapet blitt dekket dobbelt opp, og det er et viktig prinsipp i folketrygden at man ikke samtidig kan motta flere ytelser til dekning av samme tap. Jeg ser ikke behov for å endre disse reglene.

Inntektsavkorting for folkevalgte mv.

Videreføring av de tidligere særreglene for personer med for politiske verv, ble drøftet i forbindelse med innføring av ny uføretrygd i Prop. 130 L (2010–2011). Det ble pekt på at inntekt fra slike verv er pensjonsgivende inntekt på linje med annen arbeidsinntekt og inngår i grunnlaget for beregningen av uføretrygden. Uføretrygden vil dermed også erstatte bortfall av godtgjørelse for verv på lik linje med annen pensjonsgivende inntekt. Det ble uttalt at det er vanskelig å begrunne at personer med politiske verv skal ha en høyere uføretrygd enn personer med samme pensjonsgivende inntekt fra andre kilder, og at prinsippet om at uføretrygden bare skal erstatte inntekt som faktisk har falt bort derfor bør gjelde likt for alle.

På denne bakgrunn er det derfor bare en gruppe i dag som er underlagt særregler, og det er deltakere i varig tilrettelagt arbeid (VTA). Dette tiltaket er rettet mot personer som mottar eller i nær fremtid ventes å få innvilget uføretrygd. Deltakerne er der på heltid og har en liten bonuslønn i tillegg til uføretrygden. For deltakere i tiltaket oppleves bonuslønnen som en viktig motivasjon og bidrar til en meningsfull hverdag. Attføringsbedriftene utbetaler normalt timelønn basert på hvor mange timer medarbeiderne arbeider, og bonuslønnen tilsvarer ikke i alle tilfeller ett grunnbeløp. Departementet uttalte i høringsnotat 31. januar 2014 at deler av inntekt som en VTA-deltaker kan ha fra annet arbeidsforhold, prinsipielt bør holdes utenfor fribeløpet. Det ble imidlertid vist til at det ikke er praktisk mulig for Arbeids- og velferdsetaten å kunne skille ut bonuslønnen fra eventuell annen pensjonsgivende inntekt. Det ble derfor innført en forskriftsbestemmelse som sier at inntektsgrensen for uføretrygdede som er i VTA har et fribeløp på 1 G. Dette behøver da ikke bare være inntekt i VTA bedrift.

I tillegg til de prinsipielle betenkelighetene med å innføre særregler for pensjonsgivende inntekt fra politiske verv og eventuelt for flere grupper, vil de samme praktiske problemene med å skille slik pensjonsgivende inntekt fra annen pensjonsgivende inntekt fortsatt gjøre seg gjeldende. Jeg anser det derfor ikke som hensiktsmessig å endre regelverket på dette området.

Oppsummering

Som nevnt innledningsvis deler jeg representantenes syn på at velferdssystemet skal preges av tillit til at befolkningen ønsker å bidra så godt man kan, og at ordningene skal legge til rette for det. Jeg mener samtidig at det er viktig at det skal lønne seg å jobbe, både for de som ikke mottar trygd og for de som mottar trygd.

Gjennomgangen ovenfor viser etter min vurdering at regelverket for uføretrygd i all hovedsak legger godt til rette for at uføre som klarer å øke sin inntekt gjennom arbeid, kan gjøre det. Det er bakgrunnen for at jeg ikke ser at det er behov for en større gjennomgang av

uføreordningen nå. Jeg viser også til Sysselsettingsutvalgets rapporter, som forholdsvis nylig blant annet gjorde en grundig vurdering av en lang rekke aspekter knyttet til de ulike inntektssikringsordningene.

I saker som omhandler tilbakekreving av uføretrygd for personer som har vendt tilbake til arbeidslivet, vil jeg som nevnt over følge opp vedtak som treffes i Stortinget i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:76 S (2022–2023). Jeg er opptatt av at regelverket i slike tilfeller praktiseres korrekt og at man ikke får urettmessige tilbakebetalingskrav mot seg.

Jeg vil avslutningsvis også påpeke at det ikke er tilstrekkelig at regelverket støtter opp om at det skal lønne seg å jobbe. Det må også finnes en jobb til den enkelte. Sysselsettingsutvalget viste til at en hovedutfordring knyttet til innsatsen for å øke andelen personer som kan kombinere en ev. uføretrygd med arbeid i for liten grad har lagt vekt på etterspørsels-siden i arbeidsmarkedet.

Stortinget har derfor sluttet seg til regjeringens forslag om å bevilge midler til et avgrenset forsøk med arbeidsorientert uføretrygd. I forsøket skal to nye virkemidler kombineres; at også personer som har fått vedtak om (arbeidsorientert) uføretrygd skal få tett oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten og at det avtales mellom partene i arbeidslivet at lønnen i disse tilfellene kan settes lavere enn lønn fastsatt på ordinære vilkår (trygdejustert lønn). For den som får et vedtak om arbeidsorientert uføretrygd, vil samlet inntekt fra gradert uføretrygd og arbeidsinntekt bli høyere enn hva vedkommende ville fått med full uføretrygd. Det er igangsatt dialog med partene i arbeidslivet om hvordan forsøket skal avgrenses, hvordan ordningen mer konkret skal utformes, og om behovet for tilpasninger i tariffavtaler.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen